

ממשל תאגידי/ איריס ורדי, עו"ד¹

המעין תדיר בעיתונות הכלכלית, לא יכול שלא להבחין באזכורים החוזרים ונשנים של מונח חדש יחסית: "ממשל תאגידי", המאזכר בתדירות גוברת והולכת בהקשרים שונים: עסקיים, ארגוניים ומשפטיים. מהו ממשל תאגידי וכיצד הוא משפיע על התנהלותה של כל חברה מסחרית?

"ממשל תאגידי" (ובאנגלית – Corporate Governance) משמעו: מכלול הנורמות, העקרונות והכללים, האובליגטוריים והוולונטאריים, החלים על התאגיד ומגדירים כיצד מן הראוי שיתנהל. המונח "ממשל תאגידי", אשר החל להתגבש ולהתפתח רק בשנים האחרונות יחסית, מתייחס לאופן ניהולם והתנהלותם של תאגידים מסחריים (ציבוריים ופרטיים) ולנורמות החלות עליהם במסגרת התנהלותם זו.

המונח החל להתפתח, בין היתר, על רקע סדרת משברים כלכליים, שנבעו מ"התפוצצות בועות" בשוקי ההון ומקריסתם הפיננסית של תאגידי ענק בנקאיים, החל בפרשת אנוון – במסגרתה התברר כי אי סדרים בהתנהלותו של תאגיד ענק גרמו להתרסקותו ולאובדן כספי הפנסיה של עובדיו ומיליארדי דולרים מכספי המשקיעים בו, והמשך במשבר הבנקים ב – 2008, אז קרסה המערכת המוניטארית בארה"ב ורבים מהבנקים בה התמוטטו או הולאמו. משברים אלה חשפו את היעדרם של מנגנוני דיווח, שקיפות, פיקוח ובקרה, ניהול סיכונים ראוי ומאוזן ועוד, והדגישו את הצורך להגביר וודאות ושקיפות. הממשל התאגידי והנורמות המרכיבות אותו, התגבשו על מנת לתת מענה הולם לכשלים אלה וליצור מערכת של מנגנונים אשר יבטיחו את התנהלותו הנכונה יותר של התאגיד, לטובת כלל הגורמים שהינם בעלי אינטרס בו.

התפתחות כללי הממשל התאגידי משקפת מעבר מפעילות לטובת אינטרסים של בעלי העניין (Interest Holders) בחברה, להכרה בצורך בהגנה ובפעילות לטובת כלל מחזיקי העניין (Stake Holders), ובצורך להסדיר מנגנונים, אשר יקטינו את הסיכונים במסגרת פעילות החברות. והתוצאה: היווצרות מערכת חדשנית ומורכבת של כללים, המסדירים באופן כולל ופרטני את התנהלותו של התאגיד ואת תוצאותיה.

מערכת כללי הממשל התאגידי נוגעת כמעט לכל פן בהתנהלות הארגונית של תאגיד הכפוף לה: היא מתייחסת ומתבטאת הן בתחומים הפיננסיים והמשפטיים והן בתחומי האתיקה, יחסי העבודה והמבנה הארגוני של התאגיד. השלכות אימוצה והחלתה של מערכת כללי ממשל תאגידי על הארגון, הינן רחבות ומהוות "תהליך חוצה ארגון": אימוץ כללי הממשל התאגידי והחלתם משפיעה ומחייבת את כל גורמים ההנהלה באירגון, החל בנושאי המשרה הבכירה וחברי ההנהלה, דרך רמות ניהול הביניים ועד לרמת העובד הבודד. כל אלה נדרשים להכיר, להפנים ולפעול על פי מערכת כללים מחייבת, אשר חלה על התאגיד ומחייבת קיומו של הליך אכיפה פנימית, שיוודא את קיומם של הכללים החלים ו/או מאומצים על ידי התאגיד.

במקור החלו כללי הממשל התאגידי להתגבש ביחס לחברות ציבוריות ותאגידים מדווחים אחרים, אולם בפועל הם מחלחלים גם לתחום הפרטי, ומחילים סטנדרטים של התנהגות נושאי משרה גם בחברות פרטיות. חשיבות הכרת הכללים ויעוץ שוטף על ידי מומחה בתחום חשובה לא רק מסיבות עסקיות, אלא גם בשל אחריות אישית של נושאי משרה אשר עלולה לחול במקרים מסוימים כאשר הכללים אינם מיושמים.

¹ עו"ד איריס ורדי עוסקת בתחום דיני החברות, ניירות הערך והממשל התאגידי. מרצה ומעבירה סדנאות בנושא בקורסים לדירקטורים ולמזכירי חברות, בעיקר במסגרת המי"ל (המרכז הישראלי לניהול). אין בסקירה כללית זו משום ייעוץ משפטי כלשהו ומומלץ להיוועץ בעורך דין המתמחה בתחום זה בטרם קבלת כל החלטה בנושאים המתוארים בסקירה זו.